

GAZETA W. KSIĘSTWA POZNAŃSKIEGO

PRZEDPŁATA:

ćwierćrocznie dla miasta Poznania 1 Tal.
20 Sgr. na całe Prussy 2 Tal.

INSERATY:

1 Sgr. 3 Fen. od wiersza na 1/4 szerokości
przyjmują się tylko w Ekspedycji.

Drukiem i nakładem Drukarni Nadwornej W. Deckera i Spółki w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny: N. Kamieński w Poznaniu.

Telegraficzne wiadomości Gaz. W. Ks. Pozn.

Wrocław, 2. Marca. — Wojsko rosyjskie przybyło wczoraj do Sosnowic, ale w ciągu dnia dalej ruszyło. Szląska Gazeta, która w południe wyszła, zamieszcza następujące telegraficzne wiadomości z Sosnowic z dnia wczorajszego: Langiewicz, który na czele 6000 powstańców przybył do Zombkovic, uderzył dziś z rana na tamże rozłożony korpus rosyjski, zwyciężył go i zniósł zupełnie. Nie było można przesłać żądania o pomoc do Częstochowy, ponieważ druty poprzecinano.

— Podróźni opowiadają o drugim zwycięstwie odniesionem przez 4000 Polaków nad wojskiem rosyjskiem wysłanem z Częstochowy, któremu zaszli drogę pod Myszkowem przy kolei żelaznej, na połowie drogi między Mysłowicami i Częstochową. Mnóstwo rannych Rosyan złożono w myszkowickim dworcu kolei żelaznej.

Itzehoe, 2. Marca. — Baron Blome uzasadnia w zgromadzeniu stanów swój wniosek z d. 28. z. m. o odwołanie się do bundestagu. Niemożna się niczego spodziewać po układach z rządem. Niemcy są honorowo zobowiązani udzielić pomoc. Wszyscy członkowie poparli ten wniosek. Komisarz rządowy oświadczył, że nie będzie obecnym na rozprawach w tej mierze się toczących.

Monachium, 2. Marca. — Wskutek królewskiego postanowienia został sejm rozwiązany, ponieważ mandat izby deputowanych w dniu 14 Grudnia 1864 ustanie, a rzeczą jest wątpliwą, czyli do tego czasu mógłby być ukończony proces cywilny. Czujemy potrzebę, powiedziano w rozporządzeniu, wynurzyć nasze zupełne zadowolenie naszym reprezentantom za uczucia prawdziwie bawarskie a zarazem niemieckie, z jakimi poświęcali się wielkim swym zadaniom.

Karlsruhe, 2. Marca wieczorem. — Rząd wielko-książęcy wypowiedział dzierżawcom gier w Baden-Baden dzierżawę od roku 1867.

Berlin, 3. Marca. — Najj. Pan raczył nadać pozasłużbowemu majorowi hr. Hertzberg w Lottin i jen. lekarzowi Dr. Hoppe, order korony królewskiej 2ej klasy.

Berlin, 2. Marca. — Gerichts-Zeitung [pisze: Jak było do przewidzenia, tak się wykryło całe opowiadanie feudalnej korespondencji o znalezieniu przez policję 300 ręcznych granatów u Polaków w Berlinie, których w skutek tego miano poaresztować, jako zupełnie zmyślone i płonne. Możemy o tem z całą pewnością donieść, bośmy zasięgnęli bliższych wiadomości w tej mierze u osób, które o tem powinnyby wiedzieć. Prawda atoli jest, że u jednej służącej w pomieszkaniu na Zimmerstrasse znaleziono naprzód 500, a potem 1200 kul spiczastych do rewolwerów, które u niej zostawił Polak jeden, który dawniej wyjechał. Te kule zabrała policja i aresztowała młodego Polaka, który po nie przyszedł do służącej. Dziś rzecz tę oddano prokuratorowi. Mówią przecie, że i aresztowanego Polaka wkrótce wypuszczą, ponieważ twierdzi, że te kule miały być użyte w Rosyi i że żaden Polak nie myśli o rewolucyi w Prusach. Od czasu wybuchu rewolucyi polskiej aresztowała tu policja 6 przejeżdżających Polaków, z których 5 wypuszczono na wolność. Ręczne więc granaty tylko znajdują się w szpaltach feudalnej korespondencji.

Królestwo Polskie.

Warszawa, 28. Lutego wieczorem. — Nationalzeitung pisze: W tych dniach otrzymali szefowie dwóch najpierwszych tutejszych domów bankierskich napomnienie na piśmie od naczelnika miasta z powodu dwuznacznego brania się we względzie sprawy narodowej i zalecił im, aby nierozgłaszali szkodliwych pogłosek między publicznością, bo inaczej spotka ich wielka nieprzyjemność.

— Aresztowano tu pana Jürgensa urzędnika komisji skarbowej,

który między białymi ma odgrywać główną rolę. Mają go w podejrzeniu o autorstwo odezwy patriotów do powstańców.

Katowice, 1. Marca. — Wczoraj przybyło tu 150 rosyjskiej piechoty i 50 kozaków. Ludzie ci tak byli znużeni, że porzucali swe karabiny i tam, gdzie stanęli, pokładli się na ziemię, nie zważając na błoto. Oficer nie pozwolił im dawać wódki z obawy, aby się niedopuszcili morderstw i łupieztw, gdy do tego już rozprężenia przyszło karność, iż od raz nakazanych łupieztw i morderstw niechęć ustąpić i przy najmniejszej sposobności, a szczególnie gdy są pijani dają to uczuć.

O zwycięstwie Polaków nad Moskalami, pisze korespondent do Gazy wrocławskiej, odniesionem między Zombkovicami a Częstochową, zapewne otrzymaliście wiadomości. Pobici Moskale przez Langiewicza dostali się w ręce Cieszkowskiego; walka obecnie toczy się zajądła.

— Wedle wiadomości z Litwy powstanie się rozwija, oddziały są tam wszędzie i nigdzie, podobnie jak w Królestwie. Uzbrojenie podobne jak w Królestwie, tylko więcej strzelb. Jako przykład złuzowania karności we wojsku posłużyć może sprawozdanie, które naczelnik powiatu opoczyńskiego przesłał dyrektorowi generalnemu w komisji spraw wewnętrznych. Sprawozdanie to powiada: Wskutek doniesienia uczynionego konsystującemu tamże pułkownikowi, że w pobliskim miasteczku broń jest przechowana, wysłał tenże tam dotąd oficera z oddziałem wojska. Oficer ten atoli znalazł tylko kilka kos zwyczajnych, używanych do sieczki, sprzętu zboża itd. Żołnierze jednakże uważali kosa za broń i chcieli dla tego miasto złupić. Oficer sprzeciwił się temu, wskutek czego trzech podoficerów wyzywało go w porozumieniu z żołnierzami. Wróciwszy do miejsca garnizonu zawiadomił oficer o tem co zaszło pułkownikowi, który oskarżonym kazał wystąpić przed front, czemu ci atoli przy głośnych okrzykach żołnierzy się oparli. Wątpić nie można, że pułkownik zawiadomił o tem swych przełożonych, ale i naczelnik powiatu ze swej strony uważał za potrzebne zawiadomić władzę cywilną.

Warszawa, 23. Lutego. — Częstkowe w niektórych okolicach niepowodzenia, jakich doznały oddziały powstańcze nie zmniejszyły zapału ani też nie wstrzymały formowania się nowych oddziałów. Charakter powstania jest taki, że nie może być jednym choćby najsilniejszym uderzeniem, jedną choćby największą klęską zabite, albowiem niema środkowego ogniska, nigdzie się nie centralizuje. Pobite w jednym miejscu, na drugim wyżej głowę i chorągiew wolności podnosi.

Pochopność do walki olbrzymia. Kilka dni temu pomimo szalenie despotycznego ogłoszenia generała Korffia, które zakazało prawie ludziom chodzić po ulicach i zamknęło ludność w domach, 600 młodzieży omyliwszy czujność policyjną, z bronią w ręku udało się do miasta, zatrzymali pociąg kolei i pojechali w naznaczone sobie miejsca, ścigani przez wojsko, z którym starcia potrafiли uniknąć. Dzisiaj stoją już w polu, przygotowani do walki z najazdem. Wszędzie spieszą do boju, a po przegranej stają nowe szeregi, silniejsze otrzymanem doświadczeniem.

Niektóre okolice Litwy poruszyły się. Potworzyło się wiele drobnych oddziałów, które wzmocnią powstanie i rozszerzą je dalej. Oddział Rogińskiego, który od Siemiatycz poszedł do Białowieży, przebył szczęśliwie drogę i już pod Prużanami miał szczęśliwą potyczkę z Moskalami. Słychać też i o poruszeniu w okolicach Kobrynia, i w witebskiej gubernii.

Moskale prowadzą wojnę zniszczenia, chciwi rabunku, a gorętsi do mordu bezbronnej ludności niż do walki z powstańcami. Wszędzie, gdzie przejdą zostawiają pustynię. Pałą wieś i dwory, zabijają spokojnych ludzi. Wojsko naczelnika morderców ludności bezbronnej, jen. Maniukina, który wyrzwał mieszkańców Siemiatycz, popełniło nowe morderstwa we wsi Dołubiznie blisko puszczy Białowiejskiej. Napadli na dwór, w którym było cicho a powstańców ani śladu, mimo tego żołnierze zrabowali go i zabiwszy męża i żonę pp. Śniezków, wymordowali domowników. W mławskim blisko Grzybowej, gdzie była potyczka, w której straciliśmy 30 zabitych, kozacy napadli na dwór dzierżawcy p. Kaniogowskiego i bagnetami go zakłóli, a nożami głowę odernęli. Rozboje moskiewskie szerzą się, nakazywane przez rząd, który do okrucieństwa kłamstwo łącząc, zaprzecza im i usiłuje ukryć.

W Dzien. Powsz. rząd moskiewski niedawno doniósł, że w obozie powstańców w sandomierskim ujęto czterech księży, a między niemi

kanonika z Sandomierza. O tym ostatnim mamy bliższe szczegóły. Kanonik Malanowicz jechał za interesem do Warszawy, a że ma parafią pod Szydłowcem, nocował w niej, nieszczęściem w sam dzień boju tam stoczonego. Jeden z powstańców ranny przybył, prosząc o zawiązanie rany, co też ksiądz skutecznie; drugi ranny, przywłókł się na ganek parafialnego domku; ksiądz, widąc bardziej mając w pamięci ewangelię i przypowieść o miłosiernym Samarytanie, niż ukazy carskie, wyszedł i zaczął mu dawać ratunek. W tej chwili nadbiegają kozacy i dobijają rannego, a ksiądz chcą wziąć ze sobą. Nie opierał on się bynajmniej, lecz przedstawił, że jeżeli go aresztują i mają gdzie odstawić, to niech pozwolą zaprzęgnąć do bryczki, któraby go odstawiła pod konwojem. Kozacy przystali, lecz zamiast wsadzić na bryczkę kanonika, wsiedli sami, jego zaś przywiązali za bryczkę na powrozie i w taki sposób dostawili do Radomia, gdzie moskiewskie władze tryumfują, że ujęły »księdza buntownika«. Wszystkich najokropniejszych gwałtów, jakie Moskałe spełniają, wszystkich pożarów, które wznieśli i mordów które popełnili nikt wyliczyć nie zdoła. A ile to jeszcze podobnych mordów, barbarzyństw przypominających najście Mongołów w 13 wieku popełniła armie rządu, który liberalnym i wspaniałomyślnym się nazywa i do którego »łaskawości« odsyłało naród przez lat tyle, a która to »łaskawość« była zawsze i jest jednoznaczniakiem z największym okrucieństwem, uciśkiem i dzikością.

W okolicach wsi Łukowa blisko Makowa przyszło dnia 20. t. m. do krwawego boju. Wprowadzeni na błota i wzięci we dwa ognie, pobici Moskałe zostali, tak że z kompanii 10 tylko uciekło. Utarczka pod Białą (w podlaskiem) była także pomyślną, Moskałe tam zostali zupełnie pobici. Jest wieść o potyczce w Kujawach, lecz nie wskazuje miejsca i rezultatu boju, tylko, że zginąć tam miało wielu. Wszędzie skarżą się na brak broni i dowódców.

Warszawa jest cichą i spokojną. Z dziewiętnastu domów w okolicach Zamku będących wojsko wyrzuciło lokatorów i zajęło ich mieszkania. Gwałt to wielki i niczem nieusprawiedliwiony. Żołnierze mają dosyć pomieszkania w Warszawie, a jeżeli w. książę lęka się w Zamku, to może wojskiem i namiotami otoczyć Zamek, jak to robił Górczaków i Lüders, a nie robić krzywdy licznej ludności i wyrzucać ją z mieszkań. Moskałe nie umieją szanować własności, i ciągle obrażają wszystkie zasady i uczucia. Adlerberg przyjechał do Warszawy. Nakłaniają wielkiego księcia do opuszczenia Warszawy, wątpimy jednak czy w. książę usłucha tych rad.

Odbieramy w tej chwili wiadomość o bitwie pod wsią Okrzeja, 21. Lutego, w okolicach Żelechowa, w której nasi zwycięstwo odnieśli. (Okrzeja miasteczko o dwie mile od Żelechowa w kierunku południowo-wschodnim ku Lublinowi, odległa jest także o trzy mile od twierdzy Iwangorodu czyli Demblina leżącego przy ujściu Wieprza do Wisły. Przp. red. Cz.)

Warszawa, 27. Lutego. — Wiadomość o znaczeniu jakiego kwestya nasza w polityce ogólnej europejskiej nabrała, ogromnie tutaj wszystkie umysły poruszyła. Najzakamienialsi pesymiści, zaczynają nabierać otuchy pewnej, najtwardsi doktrynerzy zaczynają uznawać że mądrość ludzka nie zawsze potrafi z góry działania Opatrzności obrachować, że pewniki matematyczne w obec dziejów niedostatecznymi się okazują. Kwestya nasza dziś jasno i dobitnie postawioną została, nikczemnym półreformatorom i półliberałom maskę zdarto i walka Polski za swobodę uznaną została za walkę wiecznej prawdy i sprawiedliwości przeciwko fałszowi i ciemniemu, w jakiejby się one formie przedstawiały. Dziś grzechemby było chcieć gasić ogień święty, który Polskę ogarnął. Bóg Polskę wprowadził na drogę nowego męczeństwa dla prawdy, niechaj się wola jego stanie, a będzie dobrze!

W ostatnim liście moim donosiłem wam że mordy, grabieże i rabunki zapewne nakazanymi zostały wojsku. Przypuszczenie to moje w zupełności stwierdzonem zostało. Mam przed sobą pismo wychodzące w Warszawie dla wojskowych, w języku rosyjskim, pod nazwą: »Żurnal wojennych djejtwwi w carstwie polskom« (dziennik dziejów wojennych w Królestwie Polskiem). W numerze z dnia 21. Stycznia (2. Lut.) do 24. Stycznia (5. Lutego) rb. podpisanym za zgodność przez podpułk. Krywonosów, na str. 5, drugi wiersz od dołu znajduje się ustęp, który wam podaję w dosłownem tłumaczeniu:

»W ogóle ruch nie tylko że nie upada, ale powiększa się. Dla tego polecono naczelnikom wojennym, ścigając wojska tworzyć natychmiast silne ruchome oddziały i samymi stanowczymi krokami bez żadnej względności co do środków (nie stajesz ni czem), wytępić bandy wicherzycieli.«

A zatem wszystkie gwałty i okrucieństwa są systematyczne, są rozkazami dziennymi do wojska [wydanymi nakazane, a zatem rozbijanie rannych i jeńców, obdzieranie trupów, mordowanie bezbronych niewiast i dzieci, wchodzą w systematyczny i z góry obmyślony zakres operacji strategicznych wojska moskiewskiego! I na takimto wojsku opierały się kombinacje margrabiego ku ocaleniu porządku publicznego!

Faktów miejscowych mało. Rybakom i przewoźnikom z Powiśla władza wojenna zabrała wszystkie łodzie i czolna do cytadeli. Pozbawionym w ten sposób środków zarobkowania nic nie pozostaje jak pójść do powstańców.

Przyjechał tu do Warszawy pan Petrów, Rosyanin, były podsekretarz stanu przy radzie administracyjnej. Był on w niewoli u Langiewicza i uwolniony na słowo honoru. Nie może się nachwalić obejścia jakiego doznał. Podobno generał Langiewicz dał mu jakieś pismo do w. księcia, niewiadomo wszakże jakiej treści, i w ogóle czy to prawda.

Dziennik Powszechny codziennie donosi o jakimś świetnym rozbiciu bandy, przy którym giną zawsze setki powstańców, a wojska obywają się jednym kozakiem, już nie zabitym, ale tylko lekko rannym. Tymczasem prywatne wieści, w ciąglej są sprzeczności z rządowymi bu-

letynami, które już nawet w oczach gorliwych zwolenników siły, uchodzą za bezwstydną farsę.

Głos Patryoty zrobił najgorsze wrażenie, szczególnie po wypadkach jakie konwencya pruska wywołała. Przypisywano go partyi umiarkowanej, wszakże jest to zupełnie mylne, albowiem Głos Patryoty jest wystąpieniem czysto indywidualnem i w żaden sposób nie można zsolidaryzować z nim stronnictwa umiarkowanego. Stronnictwo to od czasu zawarcia konwencyi pruskiej zupełnie systemat swój zmieniło, a zarzucawszy stanowisko bierne, dotąd przez siebie zajmowane, nadal po za obrębem ruchu nie pozostanie.

D. Pozn.

— Odbieramy w tej chwili wiadomość, na którą z takim gorączkowym niepokojem, nadzieją i obawą oczekiwaliśmy wraz z całą ludnością miasta, iż bój pod Małogoszczem przez generała Langiewicza z wojskami moskiewskimi stoczony, pomyślnym był dla oręża polskiego, a Moskałe odparci cofnęli się do Chęcina. Szczegółowego opisu boju nie mamy jeszcze, lecz tylko krótką ale pewną wiadomość: Moskałe w znacznej sile atakowali w Małogoszczu jen. Langiewicza, połączony jak się zdaje z częścią oddziału Jeziorańskiego. Walkę rozpoczęli Moskałe jak zwykle pożogą, zapalili Małogoszcz, który splonął zupełnie, lecz nie mieli go czasu rabować ani mordować ludności, gdyż wyparci byli przez Polaków, a po 5 godzinnym boju, w którym z obu stron szedł żywy ogień działowy i karabinowy, cofnęli się w nieładzie do Chęcina. Oto krótka, lecz pewna wiadomość. Bliższe szczegóły jutro zapewne otrzymamy. Tym zwyciężkim bojem rozbił jen. Langiewicz koło, w którym go Moskałe zamknąć chcieli, jakkolwiek usiłowania ich co do otoczenia okolicy Małogoszcza, Włoszczowy i Przedborza nie powiodły się z powodu kilku drobnych oddziałów wstrzymujących kolumny rosyjskie. Kolumna Alonicza komenderującego w Częstochowie jeszcze jest wzdłuż kolei żelaznej i jeden jej oddział zajął wczoraj Dąbrowę; Bagration nie ruszył się z Miechowa, jedynie więc Dobrowolski i Czengieri przeciwko jen. Langiewiczowi działać mogli i to ostatni t. j. Czengieri mógł tylko część swych wojsk z Kielc wyprowadzić. Zapewne o tym boju z Langiewiczem, który się skończył klęską Moskale, rozesłał rząd rosyjski z Warszawy jak najkłamliwsze depesze, aby choć w części wrażenie swej klęski pokryć; tak samo fałszem wojując, uczynił ten rząd po porażce, jakiej jego wojska pod Świętym Krzyżem doznały.

O bojach w Kaliskiem w dwóch okolicach to jest Koła i Konina w jednej, a około Włocławka w drugiej stronie, nie mamy dotąd bliższych szczegółów. W pierwszej okolicy pod Kołem walka była pomyślną dla oddziałów polskich; w drugiej około Włocławka, boje o których już wspominaliśmy, pod Krzywosączem 19. t. m., a Nową wsią 20. t. m. były małe lecz krwawe: w boju pod Krzywosączem szczupły lecz wyborny oddział młodzieży 150 tylko ludzi liczący walczył z przeważną o wiele siłą rosyjską z dwóch stron go atakującą, i z tego powodu walkę przyjąć musiał, w której poległo wielu śmiercią walecznych przyprawiwszy nieprzyjaciela o znaczne straty, reszta cofnęła się w pobliskie lasy. W trzecim boju pod Głuszynem w tejże samej okolicy 21. t. m. stoczonym pomyślniej walczone, jako wczoraj mówiliśmy.

Z Podlaskiego, Lubelskiego, Augustowskiego nie mamy dzisiaj żadnych doniesień, również z Mazowieckiego, gdzie drobne oddziały uwijają się koło samej Warszawy. Na Litwie powstanie rozszerza się już do Pińska, jako widzimy z samych raportów rosyjskich. Drugie doniesienie w tym samym numerze Inwalida z 18. t. m. mówi, iż oddziały powstańców ukazały się w okolicach Słucka; w północnej zaś Litwie oddziały powstańców są około Święcian, leżących między Wilnem a Dynaburgiem. Widzimy przeto, że powstanie sięga już od Kalisza do Pińska, od Sandomierza aż po Dynaburg.

Jak fałszywemi aż do śmieszności są raporty moskiewskie i depesze przez rząd rosyjski z Warszawy rozsyłane, okazuje naprzykład depesza z Warszawy z 26. t. m., że w boju w powiecie włocławskim zginęło przeszło 100 Polaków, a wzięto w niewolę 32; tymczasem jak wiadomo wszystkich walczących pod Krzywosączem nie było tylu iluzginąć miało.

Cz.

— Dzisiejsze wiadomości potwierdzają także, że na całej prawie przestrzeni Kongresówki uwijają się małe oddziały powstańców, które nawet aż pod Warszawę dochodzą. Przed kilku dniami jeden ukazał się pod Jabłoną o parę mil od Warszawy na prawym brzegu Wisły i załoga warszawska zaalarmowaną została, a całe bataliony pędziły na Pragę; lecz oddziałek może z kilkudziesięciu ludzi złożony jak ukazał się tak zniknął. Inny mały oddział stał się z kozakami w lasku Nieopretu niedaleko Jabłonny; inny znów przed parą dniami przerwał linię telegraficzną w Serocku przy spływie Bugu z Narwią. Drobne także oddziały poprzerywały drogę żelazną z Warszawy do Granicy w kilku miejscach, a co w jednym miejscu rząd ją naprawić każe pod zastoną wojska, to w innym przerwana zostaje, tak iż podróżni z Warszawy półtora dnia a czasem dwa dni jechać muszą do Krakowa, przeprowadzani często piechotą przez przerwane mosty, a każdemu prawie pociągowi towarzyszy z Warszawy aż do Myszkowa eskorta wojska. Jadący wczoraj z Warszawy opowiadają, iż spotkali kilka nadzwyczajnych pociągów z wojskiem, które wieziono z Częstochowy ku Piotrkowowi, gdyż rozeszły się prawdziwe czy fałszywe między Moskałami wieści, iż powstańcy uderzą na Piotrków, gdzie mała została załoga. W Częstochowie i w Myszkowie mnóstwo wojska czekało na dworcach kolei, z kądem wyprawiać je miano, niewiadomo jednak w którą stronę.

W Częstochowie jest silna załoga, a ostatni oddział Moskale był w Myszkowie, z kądem aż do Maczek nie było wczoraj wojska, lecz ogłoszono, że pociąg nadzwyczajny powiezie je z Myszkowa do Dąbrowy. Z bliższej nas okolicy oddziały wojsk rosyjskich są w Olkuszu, gdzie zrabowali żołnierze dwóch urzędników, w Skale, Wolbromie i Miechowie, dokąd powrócił pułkownik Bagration którego oddział jak horda tatarska, rozniósł był jak wiadomo, mord i zniszczenie w okolicach Oj-

cowa, Korzkwi i Pieskowej Skały. Rabunki te do których wojsko rosyjskie prowadziło i zachęcało część włościan, dotąd nie ustały, dotychczas rząd nigdzie ich nie powstrzymał, a łącząc zawsze fałsz z okrucieństwem, głosi, że polecił je powstrzymać legalnym władzom cywilnym, które jednak wszędzie powięził i z sobą uprowadził. Po wyjściu Langiewicza ze Staszowa weszli tam Moskale we dwa dni po niej, tj. 20. t. m. i dopuścili się jak zwykle rabunków, lecz na mniejszy niż gdzieindziej rozmiar, a głucha wieść głosi, że zabili kilku starozakonnych.

Na zakończenie dzisiejszego poglądu wypadków na polu walki w Kongresówce, dodamy, iż w podlaskim powstanie napowrót wzrosło i silny oddział, który pod dowództwem Sokoła z pod Siemiatycz na tę stronę Bugu powrócił, jest w bagnistych okolicach po nad Liwcem i Muchawcem. W ogóle niech się czytelnicy nie dziwią, iż bliżej nie oznaczamy ruchów i stanowisk oddziałów polskich, jużto z powodu, iż stanowiska te z każdym dniem się zmieniają, bo działanie oddziałów partyzanckich nagła do szybkich pochodów i przenoszenia się z miejsca na miejsce, przeto o ich ostatnich stanowiskach bardzo często nic wiedzieć nie możemy, a znów dość często wiedząc głosić nie należy.

Na Litwie w okolicach Białowieży i Białegostoku Moskale prowadzą wojnę w podobny sposób jak w Kongresówce, rabują i mordują spokojnych mieszkańców, nie mając wielkiej odwagi walczyć z powstańcami w borach. Odznacza się tam rabunkami i pożogą generał moskiewski Maniukin. Około Białowieży jest oddział powstańców pod dowództwem Rogińskiego.

— Otrzymują, że generał Berg obejmie całą władzę w Kongresówce, a w księżę wyjedzie do Petersburga, lecz jest to tylko mniemanie tych, którzy mówią, że przybyły do Warszawy generał Adlerberg nakłania w. księcia do opuszczenia Kongresówki. Wszystkie te zmiany osób w rządzie rosyjskim w Warszawie, mało kogo obchodzą w Polsce.

W kaliskim szła 21 t. m. mała utarczka w okolicach Włocławka, przyczem Moskale spalili parę wiosek. Silny oddział powstańców zajmuje miasteczko Koło i wraz z dwoma mniejszymi alarmuje wojsko rosyjskie w Koninie. Drobne oddziały partyzanckie uwijają się wzdłuż kolei żelaznej warszawsko-wiedeńskiej, i wczoraj pociąg który pod eskortą wojskową szedł z Warszawy aż do Częstochowy, był dalej w okolicach Poraju zatrzymany przez powstańców, którzy go zrewidowali. Takie same małe oddziały partyzanckie ukazują się koło Warszawy, a przed kilku [dniami jeden z takich oddziałów kilkudziesięciu ludzi liczący bił się z sotnią kozaków w lasach Nieporętu. Inny oddziałek zepsuł kolej żelazną pod Pruszkowem w okolicy Warszawy, lecz zaraz ją tam naprawiono.

W północnej części województwa krakowskiego są teraz dwa partysyjne oddziały dobrze uorganizowane, generała Langiewicza i Jeziorańskiego. Gdzie się w tej chwili znajdują? dobrze nie wiemy, gdyż obaj dowódcy szybkie odbywają pochody, i tak generał Langiewicz wyruszył 18 wieczór ze Staszowa, był już 20 t. m. niedaleko Chęcin. Dzisiaj może być o 14 mil dalej w jedną lub drugą stronę.

Czy w sandomierskiem, prócz małych gromadek zbrojnych, pozostał jaki większy oddział? nie wiemy. W lubelskiem partysyjny oddział stał dość długo pod Dubienką, inny uwijał się w hrubieszczyńskim powiecie.

Zebrano z różnych okolic Polski dzisiaj i wczoraj nadeszłe wiadomości i wieści okazują, że powstanie trwa we wszystkich województwach Kongresówki, a rozszerza się na Litwie. Wprawdzie w podlaskiem, augustowskiem i płockiem nie słyhać o liczniejszych oddziałach które dawniej stały tam obozami i przyjmowały formalne bitwy, jak w Węgrowie, Białej itd., lecz natomiast część ich posunęła się na Litwę, część rozdzieliła się na drobne oddziały i przyjęła jak się zdaje inny partyzancki sposób wojowania, który uznają za odpowiedniejszy.

Co się tyczy Litwy, szczegółowych wiadomości nie mamy, lecz krótkie doniesienia stwierdzone po części przez biuletyny rosyjskie — które jakkolwiek kłamliwie głoszą rozbicie powstańców, są prawdziwymi o tyle, że dowodzą bytu tam partyzantów polskich, — przedstawiają, iż powstanie w trzech tam istniejących okolicach: około Białegostoku i puszczy białowieżkiej, około Grodna i na Żuudzi. Wiadomość, iż powstańcy rozbili załogę rosyjską w miasteczku Pomazy niedaleko Grodna, którą nam przesyła nasz korespondent z płockiego, która jednak potrzebować się zdaje potwierdzenia, dowodziłaby, iż znaczne już tam są siły powstańców. Gdy zaś Litwa, poprzerynana wielkimi przestrzeniami lasów, jezior i bagien, a nielicznie dotąd obsadzona wojskiem, jest bardzo niedoognem dla wojsk regularnych polem walki z oddziałami partyzanckimi, które tam raz zagnieździwszy się, długo mogą się tam utrzymywać, jeśli tylko mają broń jaką; gdy nadto przez tę prowincję idą najważniejsze komunikacje cesarstwa z Kongresówką, — przeto powstanie na Litwie bardzo jest groźnem dla Rosyi. Zdaje się, iż pułki grenadyerskie wyprawione z okolic Nowogrodu, musiały rząd rosyjski zatrzymać na Litwie, w której mało było wojska.

Za Miechowa, 21. Lutego. — Do znanych już opisów rzezi i pożogi, jakich mongolska horda zwana wojskiem rosyjskiem dopuściła się z rozkazu swego rządu na bezbronnej ludności w Miechowie, dodaję kilka szczegółów które sam widziałem, będąc w mieście wśród mordującego, rabującego i palącego żołnierstwa. — O godzinie 8 rano 17. t. m. oddział polski uderzający odważnie i walczący z nadzwyczajnym mężstwem, lecz bez kierunku prawie i dowódcy, a walczący przeciw wojsku strzelającemu z za murów i z domów, był odparty. Moskale byli panami miasta, które podczas walki zachowało się jak najspokojniej, a wprzód nie brało żadnego udziału w powstaniu, co Moskale ciągle w niem stojący widzieli. Po skończonym boju, wielu z pomiędzy żołdactwa, którzy ze strachu pochowali się podczas bitwy po domach w kątach zabudowań, powychodziło z ukrycia i rozpoczęło wraz z resztą żołnierzy dzieło zniszczenia i mordu, chcąc zemścić się na mieszkańcach, za trwogę jakiej ich atak nabawili. Zaczęli więc żołnierze strze-

lać po kolei do okien domów z których wyszli. Na dom w którym mieszkał burmistrz miasta napadli najprzód. Strzelali do okien kilkanaście razy. Burmistrz pan Orzechowski chcąc ratować życie żony i licznej rodziny, wyszedł w mundurze przed dom aby powstrzymać barbarzyńców i wytłómaczyć im, że w domu nie ma nikogo oprócz kobiet. Lecz żołdactwo rzuca się na niego. Poczciwszy od innych oficer tuż stojący, odzywa się, że burmistrz jest aresztowany i chce go na odwach odprowadzić, lecz rozkaz jego nie potrafił wstrzymać rozbójniczej tłuszczy moskiewskiej, która w oczach jego zamordowała go (pierwszy żandarm zadał mu cios śmiertelny), obdarli do naga ciało zamordowanego urzędnika miasta i półwartowawszy je obnosiła po mieście. Żołnierze zaczęli strzelać do okien kilku innych domów, a chociaż oficer wołał na cały głos aby »nie wchodzić do domów«, rozkaz żadnego nie odniósł skutku, tak zdemoralizowana, zanarchizowana i rozpuszczona armia rządu, który co słowo woła do Europy, że chce »porządek utrzymać lub przywracać«, a wyraca wszelkie stosunki społeczne, sieje wszędzie anarchię i bezrząd, który ma w swem łonie, wyrócić usiłuje całe społeczeństwo, zachęca i popycha lud nietylko do komunizmu, ale po prostu jawnie nakazuje rabunek i mord, żołnierze spędzają włościan do rabowania dworów, a sami niszczą kraj cały mieczem i ogniem. Oto jaki porządek zaprowadza rząd rosyjski!

Wdarli się więc żołnierze do domów i rozpoczęli w nich mord i rabunek, a następnie palili domy. Kilku oficerów, którzy ze zgrozą patrzyli na rabunek i pożogę nieszczęśliwego miasta, niemieli już żadnej nad żołdactwem władzy, któremu nakazano nie słuchać oficerów i poleceno »srożyć się«. Wszystkie prawie domy zrabowali żołnierze, a gdy czego nie mogli z sobą unieść, rabali i tłukli i następnie każdy dom z osobna podpalali; bo dzień był bez wiatru, i pożar sam przez się szerzył się nie mógł. Zrabowano nawet gmachy rządowe jak pocztę, gdzie nawet rządowe ekspedycje były poniszczone; zrabowano i spalono dom gdzie był sąd ze wszystkimi aktami. Zniszczono aptekę tak wówczas potrzebną; zniszczono galeryę obrazów i zbiory numizmatów i starożytności byłego naczelnika powiatu, a dziś radcy w Radomiu p. Piątkowskiego.

Nakoniec o 3 godzinie po południu wszystkich mieszkańców miasta wraz z najstarszym w powiecie urzędnikiem rządu rosyjskiego, naczelnikiem powiatu i resztą urzędników, oraz ich żon i dzieci wynędzono pieszo w przyległe lasy ku wsi Pstrozyce, czy to dla tego aby nie mieć świadków barbarzyństwa, czy z obawy rzezi ogólnej; to tylko pewna, że oficer eskortujący tych nieszczęśliwych, stanął z odwiedzionym pistoletem przy ostatniej pikiecie, aby rozbewstwie żołdactwo nie wystrzelało bezbronnym ludziom.

Dwa tysiące mieszkańców zostało wypędzonych z miasta, bez dachu, kawałka chleba i schronienia. Żoldactwo zostało jedynym panem domów szerząc zniszczenie ogniem i mieczem. Jaki jest los tylu nieszczęśliwych? — nie wiemy. Wielu z nich pieszo, dostało się już do Krakowa, w jednym ubraniu, zapewne bez grosza, bo wszystkich z pieniędzy odarto.

Nie dość było dzikim barbarzyńcom zniszczenie całego miasta; nazajutrz straż graniczna, która szczególnie w mordach i rabunkach przewodniczyła, zaczęła robić wycieczki do pobliskich wsi; gdzie śmiercią grożono spokojnym obywatelom jeżeli się nie okupią i jakikolwiek stawią opór rabunkowi.

W Wymysłowie, gdzie bez żadnej przyczyny wojsko podpaliło budynki folwarczne, mieli żołnierze przemowę do włościan, że im nic nie będzie, że wojsko z rozkazu rządu tylko szlachtę morduje i budynki ich palić będzie, a ziemia folwarczna własnością włościan zostanie. Cz.

Francya.

Paryż, 27. Lutego. — Londyńska korespondencja zamieszczona w Monitorze opiewa, że opinia publiczna w Anglii z całym zadowoleniem przyjęła zawiadomienie, że Francya, Anglia i Austria porozumiały się w ocenieniu najświeższych wypadków w Polsce.

— Na jutro zapowiedziane rozprawy w senacie względem kwestyi polskiej odroczone do dni 8, ponieważ doniesiono o petycjach nadejść mających, na które jeszcze wciąż zbierają podpisy, a szczególnie na petycją Saint Marc Girardina.

Paryż, 28 Lutego. — Do onegdaj nadeszło do senatu 60 petycji za Polską.

— Hr. Montalembert wydał u Dentu broszurę o Polsce, która zapewne wielkie wywrze wrażenie. Tygodnik Correspondent poczynił z niej wyjątki, ale że już raz otrzymał napomnienie, przeto nieośmielił się w całości ją powtórzyć.

— *Opinion nationale* pisze o dwóch rozwiązaniach kwestyi polskiej. Przyjmuje jedno małe drugie wielkie rozwiązanie. Pierwsze polega na przywróceniu Królestwa Polskiego na zasadzie traktatów z 1815 r., drugie natomiast na przywróceniu Polski w całej rozległości swoich granic naturalnych. Z tem byłaby też połączona zupełna zmiana Niemiec. Do tego wszystkiego Francya była pobudką.

— E. Girardin występuje silnie w la Presse, przeciw praktycznym ludziom w *Opinion nationale* i *Siècle* i poczytuje przywrócenie Polski na zasadzie traktatów wiedeńskich za urojenie.

— *Patrie* znów mówi o wydaniu uwiezionych czterech Polaków Moskalom przez Prusaków w Toruniu i w nadzwyczaj ostrych wyrazach nagania tłumaczenie się landrata hr. Eulenburga, który ich wydać nakazał, że ich nie wydał, tylko wydalil do Polski.

Galicja.

Kraków, 26 Lutego. — Prezydium c. k. komisji namiestniczej w Krakowie ogłosiło pod dniem dzisiejszym co następuje:

»Stósownie do telegramu otrzymanego od J.W. namiestnika z dnia wczorajszego, sejm galicyjski w skutek najwyższego postanowienia odroczonego zostaje do d. 15 Marca r. b.

